

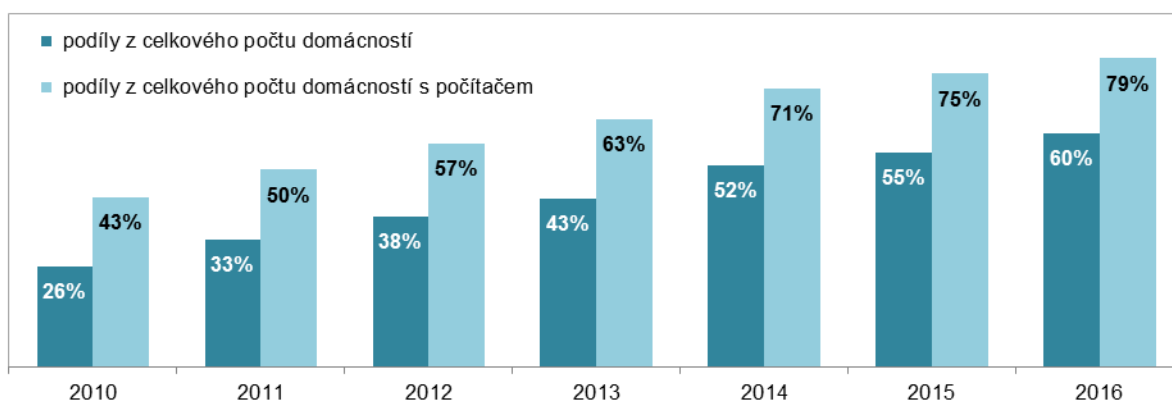
Analýza

Vybavenost domácností počítači a připojením k internetu

V roce 2016 se stolní počítač, notebook či tablet nacházel ve třech čtvrtinách všech českých domácností, což je nejvíce za poslední dekádu. Podíl takových domácností postupně narůstá - v roce 2006 mělo počítač 35 % domácností, v roce 2010 téměř 60 %, nicméně v posledních letech meziroční růst domácností s počítači slábne s jejich postupnou saturací. Zároveň se v českých domácnostech v průběhu času mění podoba používaného zařízení. Zatímco v roce 2010 byla vybavena stolním počítačem polovina domácností, v roce 2016 je takových domácností v ČR o deset procent méně. Současně se zvyšuje podíl domácností s notebookem, v roce 2010 jich byla čtvrtina, o šest let později více než polovina. Tento trend se projevuje v různých skupinách domácností s výjimkou domácností osob starších 65 let, v nichž stále převládají stolní počítače (18 %) nad notebooky (12 %). Oba typy počítačů (stolní i přenosný) zároveň využívá zhruba milion domácností ČR (24 %). Nejčastěji se jedná o vícečlenné domácnosti či domácnosti s dětmi (40 %) a domácnosti s vyšším příjmem, jichž byla více než polovina. Tabletem disponuje v roce 2016 pětina domácností, v nejvyšší míře vícečlenné domácnosti a domácnosti s vyšším příjmem.

Průměrný počet počítačů na člena domácnosti je v letošním roce 0,5. Společně s nárůstem počtu zařízení se tento údaj v posledních letech zvyšuje (v roce 2010 to byla třetina počítače na osobu).

Graf 1: Podíly domácností s notebookem nebo tabletem

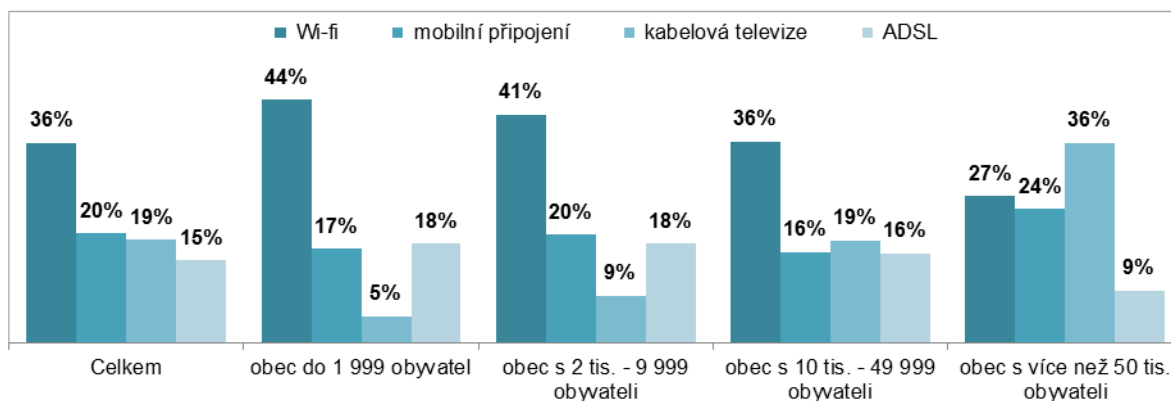

zdroje: VŠIT, ČSÚ 2016

Téměř všechny (95 %) domácnosti s počítačem mají zároveň i přístup na internet, celkově jsou k internetu připojeny tři čtvrtiny domácností. Rovněž i tento údaj v průběhu let postupně roste, např. v roce 2010 byla k internetu připojena „pouze“ polovina (56 %) domácností. Třetina domácností (36 %) se k internetu připojuje pomocí bezdrátového připojení (Wi-Fi), pětina využívá mobilního připojení, další pětina domácností využívá k připojení k internetu rozvod kabelové televize a 15 % ADSL připojení⁶. Způsob připojení domácností k internetu se mění zejména podle velikosti obce bydliště, což souvisí s proměnlivou dostupností jednotlivých typů připojení v různých velikostních skupinách obcí. Bezdrátové připojení k internetu využívají v největší míře (44 %) lidé v menších obcích (do 2 tisíc obyvatel), stejně jako ADSL připojení (18 %). Naopak připojení přes kabelovou televizi (36 %) a mobilní připojení (24 %) využívají nejvíce domácnosti z větších měst (s více než 50 tisíci obyvateli). Na rozdíl od předchozích let, kdy se malé procento domácností připojovalo k internetu připojeními s nízkou přenosovou frekvencí pod 256 Kb, v roce 2016 využívalo bezmála sto procent domácností připojených k internetu připojení vysokorychlostní.

⁶ Popis jednotlivých technologií připojení k internetu je k dispozici v metodické části publikace.

Graf 2: Způsob připojení domácností k internetu podle velikosti obce, 2016

zdroje: VŠIT, ČSÚ 2016

Z širšího pohledu, jenž nabízí mezinárodní srovnání, jsou tři čtvrtiny českých domácností připojených k internetu stále podprůměrně velkou skupinou. V Lucembursku a Nizozemsku byly v roce 2015 připojeny k internetu všechny domácnosti, naproti tomu v Bulharsku pouhých 60 %. Nejvyšší rozdíly jsou z hlediska domácností připojených k internetu mezi domácnostmi v prvním (tedy nejnižším) příjmovém kvartilu, kde zaostává i Česká republika. Ve čtvrtém (nejvyšším) kvartilu nejsou ve srovnání s ostatními členskými zeměmi Evropské unie výrazné rozdíly. Internet je v této skupině dostupný téměř všem domácnostem.

Jak i z předchozího textu vyplývá, asi čtvrtina českých domácností internet nemá. Respondenti z domácností bez internetu to nejčastěji zdůvodňují tím, o něj nemají zájem či nepotřebují s internetem pracovat. Z domácností bez internetu tento argument zazníval v 76 % případů a nejvíce s ním souhlasily domácnosti osob starších 65 let a jednočlenné domácnosti. Dalším důvodem, uváděným 44 % z domácností bez internetu, je nedostatek dovedností nezbytných k využívání internetu⁷.

⁷ Respondenti vyjádřili souhlas s výrokem: „neumím s internetem pracovat“.

Jednotlivci a internet

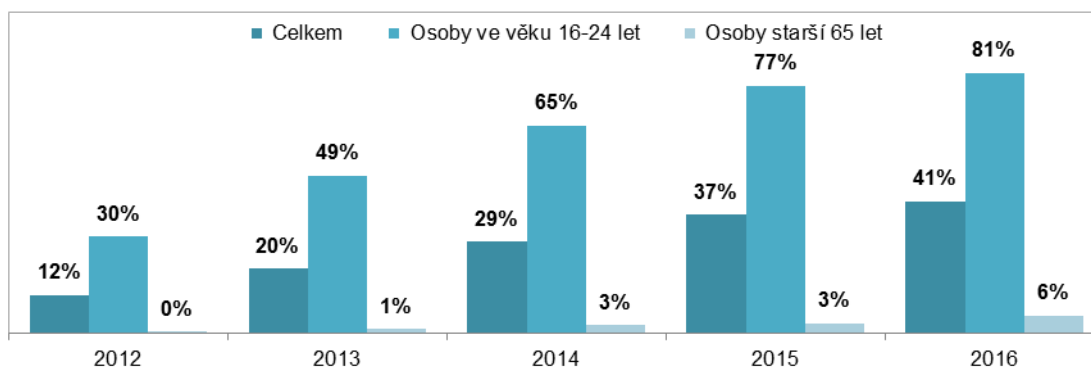
Stejně jako domácnosti, tak i samotní jednotlivci v nich využívají internet⁸ ve třech čtvrtinách případů, alespoň jednou týdně se k internetu připojí 73 % obyvatel České republiky. Mladí lidé ve věku mezi 16 a 24 lety používají internet téměř všichni (94 %), bez internetu se neobejdou také lidé s vysokoškolským vzděláním (94 %) a zaměstnaní (92 %). Nejméně využívají internet starší lidé nad 65 let - v této skupině použilo internet 32 % osob. V průběhu let roste podíl uživatelů internetu ve všech socio-demografických skupinách. V České republice žije 1,5 milionu lidí (19 %), kteří internet nikdy nepoužili. Jsou to většinou lidé starší 65 let (více než polovina z nich), lidé se základním vzděláním (61 %) a pětina nezaměstnaných. Naopak mezi studenty a ženami v domácnosti (včetně těch na MD/RD) takové osoby nalezneme jen stěží.

Většina uživatelů internetu⁹ (79 %) se k němu připojuje denně nebo téměř denně a tráví na něm pro své soukromé potřeby nejčastěji jednu až pět hodin týdně (28 %). Mladí uživatelé internetu do 24 let pak ve 38 % případech více než 20 hodin týdně. Podíl každodenních uživatelů internetu rovněž mezi lety 2010 až 2016 narůstá a to napříč všemi socio-demografickými skupinami, v některých (například u studentů) se blíží stu procent. Této hranici se již několik let přibližuje i podíl uživatelů internetu, kteří se k němu připojují doma (97 % v roce 2015). K připojení k internetu používají jeho uživatelé nejčastěji notebook (65 %), polovina uživatelů internetu používá stolní počítač a téměř stejný podíl i mobilní telefon. Míra používání stolního počítače k připojení na internet roste s věkem, přes notebook a mobilní telefon se častěji připojují spíše mladší lidé. Stejný trend nacházíme u tabletů, jejichž prostřednictvím se k internetu připojuje 18 % osob používajících internet. V roce 2016 byla v omezenější míře využívána k připojení k internetu i další zařízení, např. chytrými televizemi (*smart TV*) se připojovalo 6 % uživatelů internetu, nejvíce však lidé s vysokoškolským vzděláním (11 %). Uživatelé internetu jej prostřednictvím chytré televize nejčastěji (4,8 %) využívali ke sledování televizních pořadů vysílaných online v reálném čase či záznamů uložených v archivech provozovatelů televizního vysílání. Další část (4,5 %) uživatelů internetu sledovala na chytrých televizích široké spektrum videí.

Podíl jednotlivců, kteří se k internetu připojují mobilními telefony, v posledních pěti letech rychle rostl, v roce 2016 používalo internet v mobilech 41 % osob, z uživatelů internetu polovina. Jejich podíl klesá s věkem a roste s vyšším stupněm dosaženého nejvyššího vzdělání, přičemž tato struktura zůstává v průběhu let relativně stabilní. Polovina uživatelů internetu v mobilním telefonu se k němu připojovala přes mobilní síť (využívají datové služby mobilních operátorů) a zároveň i přes bezdrátové síť Wi-Fi. Čtvrtina využívala pouze mobilní síť, zatímco další čtvrtina pouze bezdrátové připojení. Mezi osobami, které se připojují k internetu notebooky nebo tablety využívá polovina (53 %) bezdrátových připojení a třetina kombinuje připojení pomocí Wi-Fi s mobilními sítěmi operátorů. Celkový podíl uživatelů mobilních sítí byl v roce 2016 u všech typů zařízení téměř shodný s podílem jednotlivců využívajících bezdrátové Wi-Fi připojení – a to téměř třetina, nicméně podíl lidí využívajících síť mobilních operátorů rostl v posledních pěti let pomaleji. V pomyslném evropském žebříčku podílů jednotlivců používajících internet v mobilu se Česká republika řadí do spodní části, podíl odpovídající 40 % je v kontextu členských zemí EU podprůměrný.

⁸ Jde o použití internetu alespoň jednou v posledních 3 měsících.

⁹ Jednotlivci, kteří uvedli, že v posledních 3 měsících použili internet.

Graf 3: Podíl jednotlivců, kteří se na internet připojovali přes mobilní telefon

zdroje: VŠIT, ČSÚ 2016

Činnosti na internetu

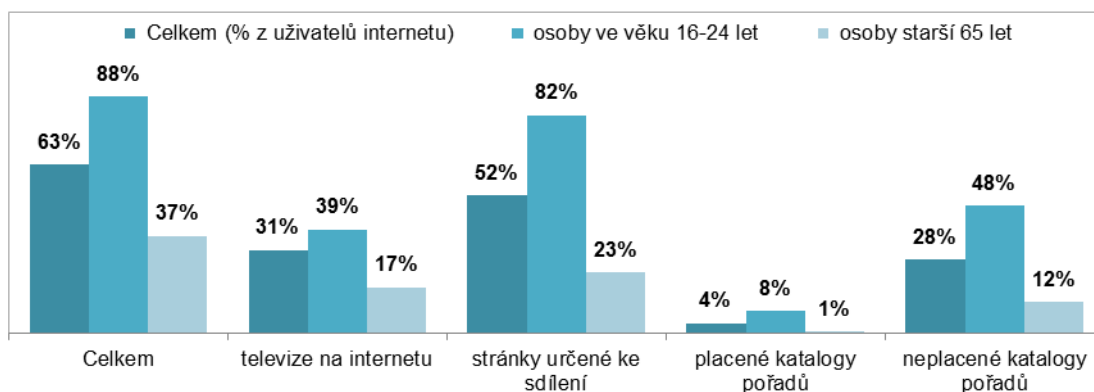
Téměř všem uživatelům slouží internet ke komunikaci. Elektronickou poštu využívá 94 % z nich, více než polovina je v kontaktu se svými přáteli a známými přes sociální sítě. V relativně velké míře (40 % uživatelů) slouží internet k telefonování. E-mail je hojně používán napříč všemi skupinami obyvatel včetně starších osob, nezaměstnaných či nízkopříjmových skupin. Naproti tomu přístup k sociálním sítím je výrazně diferencován podle věku. Mezi mladými uživateli internetu ve věku mezi 16 a 24 lety mělo profil na sociální síti 95 % z nich na rozdíl od 15 % u lidí starších 65 let používajících internet. Telefonování přes internet využívají rovněž nejvíce mladí uživatelé internetu (61 %) a vysokoškolsky vzdělané osoby (46 %). Mezi nezaměstnanými ho využívá téměř polovina (46 %) uživatelů internetu, stejný podíl tvoří i ženy v domácnosti¹⁰ (47 %).

Vedle online komunikace velká většina (90 % uživatelů internetu) vyplňuje svůj volný čas na internetu zábavou, do které je započítáno i čtení zpráv. Touto činností trávilo na internetu čas 80 % jeho uživatelů napříč věkovými skupinami. V posledních pěti letech je podíl čtenářů online zpráv relativně stabilní. Zůstaneme-li u zábavy, dvě třetiny uživatelů internetu přehrávaly filmy nebo videa, čtvrtina poslouchala rádio či hrála počítačové hry. Z hlediska spotřeby audiovizuálního obsahu se podíl mužů a žen výrazně neliší s výjimkou stahování nebo hraní počítačových her, jimž se na internetu věnovalo 36 % mužů-uživatelů internetu, což je více než dvojnásobný podíl ve srovnání s uživatelkami internetu. Nejvíce (celkově i podle počtu různých druhů) se zábavě na internetu věnují studenti. Rozdělíme-li sledování videí na internetu na vybrané formáty, můžeme vidět jisté odlišnosti. Polovina uživatelů internetu sleduje videa na serverech určených ke sdílení videosouborů (nejznámějším příkladem takové služby je YouTube), třetina uživatelů internetu na něm sleduje živé televizní vysílání či televizní pořady z archivů (např. iVysílání České televize). Pětina uživatelů internetu sledovala videozáznamy v neplacených katalogích. Jednalo se o internetové katalogy, jejichž obsah byl zpravidla vybírán a spravován poskytovatelem služby (v České republice je to např. internetová televize Stream). Jen malá skupina uživatelů (4 %) využila nabídky placených katalogů pořadů (např. HBO). Sledováním videí se nejčastěji baví mladí lidé mezi 16 a 24 lety. Rozdíly mezi věkovými skupinami jsou nejvýraznější u sledování videí na stránkách určených ke sdílení souborů, nejmenší jsou naopak u sledování internetové televize.

¹⁰ Nutno doplnit, že za ženy v domácnosti jsou v tomto případě považovány také ženy na mateřské a rodičovské dovolené.

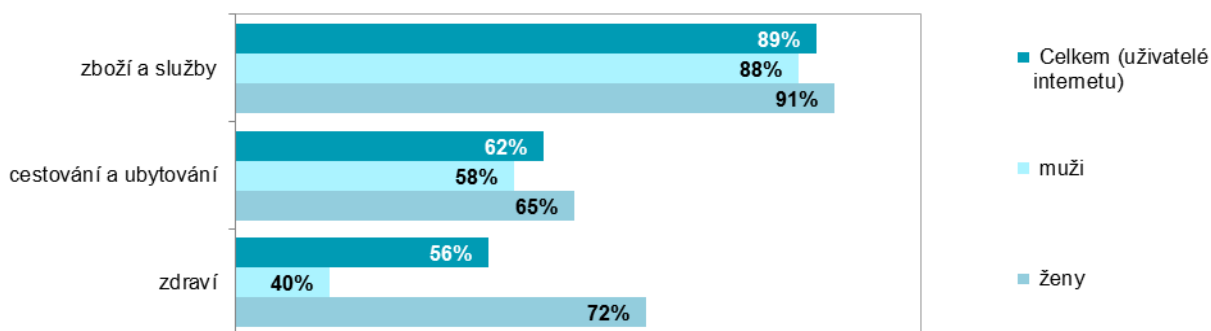
Graf 4: Podíl uživatelů internetu sledujících různé druhy videí, 2016

zdroje: VŠIT, ČSÚ 2016

Čeští uživatelé internetu jej ve velké míře využívají k vyhledávání informací různého charakteru. Více než polovina z nich (61 %) vyhledávala informace týkající se cestování. S tím souvisí i zajišťování ubytování online a nákup letenek či jízdenek, kterého využívá 11 %, resp. 10 % uživatelů internetu. O cestování se na internetu informují více ženy než muži, muži však častěji zajišťují ubytování či letenky online. Zajímavé je v tomto ohledu chování studentů, kteří na internetu spíše nakupují letenky (17 % uživatelů) než objednávají ubytování (8 %). Relativně hojně vyhledávaným tématem, jež vyhledávala více než polovina uživatelů internetu, byla zdravotní tematika. Této problematice se na internetu častěji věnovali starší uživatelé internetu ve věku nad 65 let (70 %), důchodci (73 %) a ženy v domácnosti (včetně žen na MD/RD; 80 %). Na druhou stranu, konzultaci s lékařem přes internet či objednání se k němu online tolik lidí nevyužívá (5 %, resp. 10 % uživatelů internetu), což může být ovlivněno relativně malou nabídkou těchto služeb ze strany ordinací lékařů v České republice. Valné většině uživatelů (89 %) sloužil internet k vyhledávání informací o zboží a službách. O něco častěji tyto informace vyhledávaly ženy než muži, mezi ženami pak v největší míře ženy v domácnosti (včetně žen na MD/RD), jež se o zboží či službách na internetu v roce 2016 informovaly v 96 případech ze sta.

Graf 5: Podíl uživatelů internetu vyhledávajících si informace o různých tématech, 2016

zdroje: VŠIT, ČSÚ 2016

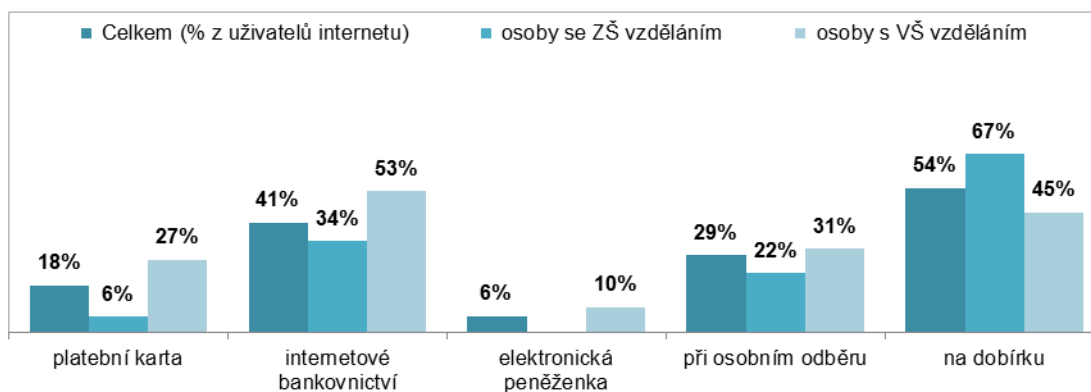
Nakupování a online prodej

Na rozdíl od velkého podílu uživatelů internetu vyhledávajících informace o zboží a službách, k samotnému nákupu online přistoupila více než polovina z nich (57 %) ¹¹. Tento podíl v poslední dekádě výrazně stoupá, v roce 2005 nakoupilo přes internet 17 % uživatelů internetu. V roce 2016 žije v České republice pětina obyvatel, kteří přes internet nikdy nic nekoupili. Nejvyšší podíl osob, jež přes internet nenakoupili, byl mezi studenty, s nakupováním online nemá vlastní zkušenost třetina z nich.

V posledním čtvrtletí nakoupila přes internet třetina jeho uživatelů, více než třikrát pak 16 % z nich. V evropském srovnání jsou Češi v míře nakupování na internetu ve středu pomyslného žebříčku členských zemí EU a přibližují se jejich celkovému průměru (65 %). Více na internetu nakupují obyvatelé severovýchodních a západních zemí, méně naopak státy na jižní a východní straně Evropy. V České republice větší podíl nakupujících na internetu ¹² nakoupil zboží než služby. Ze zboží byl u nich největší zájem o oblečení, obuv a sportovní potřeby (66 %), dále pak o elektroniku včetně počítačů (27 %). Ženy v domácnosti a na MD/RD nejvíce nakupovaly oblečení a hračky, zaměstnaní lidé oblečení a nejrůznější vybavení domácnosti, online nakupující důchodci totéž, ale v obráceném pořadí. U služeb měla třetina nakupujících na internetu zájem o vstupenky na kulturní akce, pětina z nich dále o ubytování, letenky a různé typy finančních služeb. Ženy nakupující na internetu častěji než muži kupují vstupenky na kulturní akce, muži zase výrazněji více (20 %, ženy 5 %) kupují vstupenky na akce sportovní. Vstupenky na kulturu nakupuje téměř polovina studentů nakupujících na internetu. Nejvyšší podíl nakupujících na internetu (32 %) uskutečnilo v posledních třech měsících 1 nebo 2 nákupy, tedy nejmenší možný počet započítaných nákupů, další pětina pak 3 až 5. S počtem uskutečněných nákupů souvisí i celková částka na internetu utracená – ve většině případů spíše nižší, 17 % nakupujících si objednalo zboží v hodnotě 2500 – 5000 Kč, 16 % ještě méně (1000 – 2500 Kč).

Do nakoupeného zboží nebo služeb na internetu jsou počítány i online objednávky s vyzvednutím a případným zaplacením offline (mimo internet). Ukazuje se, že větší část nakupujících na internetu při placení zboží nebo služeb využívá právě možnost platby offline: na dobírku (více než polovina nakupujících na internetu) nebo při osobním odběru (29 %). U plateb přímo na internetu mezi nakupujícími online vítězí platba převodem přes internetové bankovníctví (41 %), platební kartou platí menší podíl z nich (18 %). Svě objednávky platí offline častěji lidé s nižším vzděláním, lidé s vzděláním vyšším pak častěji online. Internetové bankovníctví obecně (nejen pro nakupování) využívá téměř polovina obyvatel České republiky. Tento podíl v posledních deseti letech výrazně narostl, v roce 2006 to bylo jen 9 %. Dále rovněž roste, ačkoli mírněji, podíl lidí, kteří nakoupili přes slevový portál. V roce 2016 nabídky slevového portálu využilo 17 % lidí (a téměř 40 % nakupujících na internetu), v roce 2012 9 %. Většina lidí nakupujících na internetu využívá webové stránky porovnávajících produkty nebo ceny (např. Heuréka) a téměř polovina z nich tak činí vždy nebo téměř vždy, když nakupuje na internetu.

Graf 6: Způsoby platby za online objednané zboží nebo služby uživateli internetu, 2016

zdroje: VŠIT, ČSÚ 2016

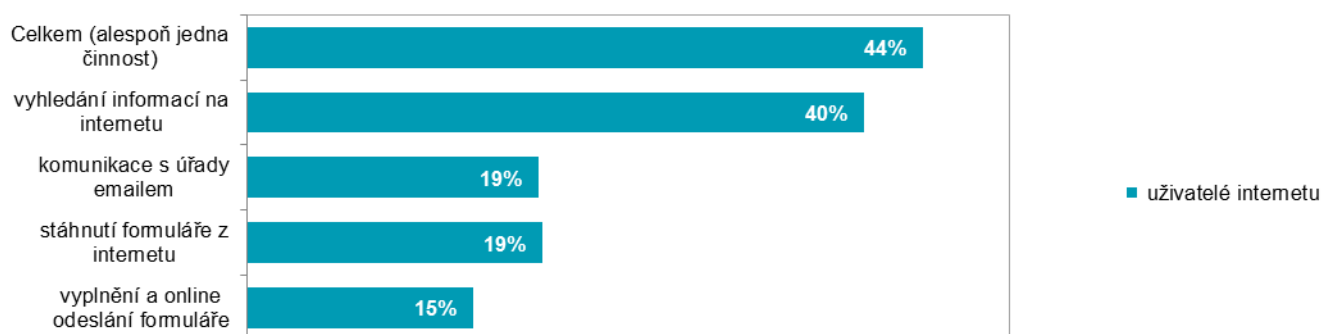
¹¹ Referenční období tohoto podílu je posledních 12 měsíců.

¹² Lidé, kteří nakoupili na internetu v posledních 12 měsících.

Internet ve vztahu k veřejné správě

Čeští občané využívají internet i ke komunikaci s veřejnou správou či s některými úkony s ní spojenými. Alespoň jednu činnost ve vztahu k veřejné správě vykonala méně než polovina (44 %) uživatelů internetu, což je třetina všech obyvatel starších 16 let. Nicméně ve většině případů tuto činnost tvořilo vyhledávání informací na webových stránkách úřadů, pětina uživatelů internetu k tomu komunikovala s úřady e-mailem, pětina si z webových stránek úřadu stáhla formulář a 15 % uživatelů internetu formulář odeslalo úřadům online. S veřejnou správou přes internet nejvíce komunikují uživatelé internetu ve věku 35 - 44 let a to polovina z nich, dále pak lidé s vysokoškolským vzděláním (63 %) a ženy v domácnosti a na MD/RD v 50 %. V evropském srovnání je na tom Česká republika v online komunikaci s úřady relativně špatně. Ve srovnání podílů uživatelů internetu ve stahování formulářů ze stránek úřadů se umístila na předposledním místě. Pouze v Rumunsku stahuje formuláře menší podíl uživatelů internetu (9 %), naopak nejlepší Finové tak činí v 68 %. Důvody nízké míry online komunikace v České republice jsou různé. Téměř 70 % z těch, kteří formulář online nevyplnili, tak neučinili proto, že žádný formulář vyplnit nepotřebovali. Z těch, kteří jej nevyplnili online, ačkoli to potřebovali, se tak zachovali z 27 % proto, že za ně formulář vyplnil někdo jiný či jim na to chyběly potřebné znalosti (18 %) nebo formulář nebyl dostupný online (13 %).

Graf 7: Formy činnosti uživatelů internetu ve vztahu k veřejné správě, 2016

zdroje: VŠIT, ČSÚ 2016